

Οικονομικό Ποινικό Δίκαιο

Ενότητα 3: Μέθοδοι μέτρησης της εγκληματικότητας

Αγγελική Πιτσελά, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εγκληματολογίας-
Σωφρονιστικής
Σχολή Νομικής ΑΠΘ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

1. Μέθοδοι μέτρησης της εμφανούς εγκληματικότητας.
  - i. Εγκληματολογικές στατιστικές της αστυνομίας.
  - ii. Εγκληματολογικές στατιστικές της ποινικής δικαιοσύνης.
2. Μέθοδοι μέτρησης της αφανούς εγκληματικότητας.
  - i. Έρευνες θυματοποίησης.
  - ii. Έρευνες αυτοαναφερόμενης εγκληματικής δραστηριότητας.
3. Μέθοδοι μέτρησης οικονομικής εγκληματικότητας.

Σκοποί ενότητας

- Να παρουσιαστούν και να αναλυθούν οι μέθοδοι έρευνας της εγκληματικότητας.
- Να κατανοηθεί η έννοια της εμφανούς και της αφανούς εγκληματικότητας.
- Να δοθεί έμφαση στη μέθοδο μέτρησης της οικονομικής εγκληματικότητας.

Μέθοδοι μέτρησης της εμφανούς εγκληματικότητας

- Βασική και παραδοσιακή μέθοδος προσέγγισης του εγκλήματος ως καθολικού ή μαζικού φαινομένου είναι οι εγκληματολογικές στατιστικές της αστυνομίας και της ποινικής δικαιοσύνης.
- Σε αυτές περιλαμβάνεται η δήλη εγκληματικότητα (εγκληματολογική στατιστική της αστυνομίας) και η δικαστικά διαπιστωμένη ή ένδικη εγκληματικότητα (εγκληματολογική στατιστική της ποινικής δικαιοσύνης).
  - Η καταδίκη του φερόμενου ως δράστη είναι η εξαίρεση και όχι ο κανόνας, όπως προκύπτει από τη σύγκριση των δύο στατιστικών.
    - Βέβαια, προς αυτήν την κατεύθυνση συντελεί και ο δείκτης διαλεύκανσης ή εξιχνίασης της βεβαιωμένης από την ελληνική αστυνομία εγκληματικότητας.

Διάκριση μεταξύ οικονομικής και συμβατικής εγκληματικότητας

- Το μοντέρνο οικονομικό δίκαιο κατά κανόνα δεν είναι σε θέση να τυποποιήσει επακριβώς το άδικο.
  - Πλημμυρίδα νέων εγκλημάτων αφηρημένης διακινδύνευσης (Νέστωρ Κουράκης).

Η επίσημα βεβαιωμένη εγκληματικότητα

- Δεν είναι μια πραγματικότητα καθεαυτή.
- Εξαρτάται από τους κρατικούς θεσμούς και όργανα που αντιδρούν και διώκουν το έγκλημα (πλημμέλημα ή κακούργημα) καθώς και την ετοιμότητα των κοινωνιών, κυρίως των θυμάτων, για καταγγελία του εγκλήματος.
  - Έτσι, δεν αντικατοπτρίζεται στις εγκληματολογικές στατιστικές της αστυνομίας η ‘πραγματική’ εγκληματικότητα που συντελείται εντός μιας κοινωνίας.
  - Ωστόσο, οι εγκληματολογικές στατιστικές της αστυνομίας αποτελούν μια ένδειξη για τον ποινικό κοινωνικό έλεγχο.
    - Δε θα πρέπει όμως να παραβλέπεται ότι πρόκειται για φερόμενους ως δράστες, χωρίς καταδικαστική απόφαση.
    - Υπάρχει αναντιστοιχία του αριθμού των φερόμενων ως δραστών με τον αριθμό των φυσικών προσώπων.

Προβλήματα σχετικά με τον προσδιορισμό της 'πραγματικής' εγκληματικότητας

- Οι εγκληματολογικές στατιστικές της αστυνομίας δεν αποτελούν αξιόπιστους δείκτες, διότι η εμφανής και η αφανής εγκληματικότητα δεν ταυτίζονται κατά περιεχόμενο.
  - Για παράδειγμα, τα επαγγελματικά εγκλήματα αποτελούν στην πλειονότητά τους μέρος της αφανούς εγκληματικότητας.
  - Αναγκαία η συμπλήρωση των στοιχείων τους με έρευνες θυματοποίησης.
- Η αύξηση της εμφανούς εγκληματικότητας δε συνεπάγεται και αύξηση της 'πραγματικής'. Λόγω εντατικοποίησης των ελέγχων των διωκτικών αρχών και εν γένει αποτελεσματικότητας του έργου τους, είναι πιθανό η αύξηση της εμφανούς εγκληματικότητας να οφείλεται στη μείωση της αφανούς.
- Απουσία εισαγγελικής στατιστικής, η οποία να παρέχει π.χ. στοιχεία για υποθέσεις που θέτονται στο αρχείο ή περιπτώσεις αποχής από ποινική δίωξη.

Η έκταση της επίσημα βεβαιωμένης εγκληματικότητας

- Συνήθως δεν λαμβάνεται υπόψη το είδος και άρα, η βαρύτητα των εγκλημάτων που τελέστηκαν.
- Έτσι, από στατιστικής άποψης προσμετράται το ίδιο μια ανθρωποκτονία από πρόθεση με μια απλή σωματική βλάβη.
- Παρά το γεγονός ότι τα εγκλήματα βίας διατηρούν ένα μικρό ποσοστό έναντι του συνόλου των βεβαιωμένων και εξιχνιασμένων από την αστυνομία εγκλημάτων, είναι αυτά που προβάλλονται ιδιαιτέρως από τα ΜΜΕ.

Μέτρηση της εγκληματικότητας με τις εγκληματολογικές στατιστικές της ποινικής δικαιοσύνης

- Περιλαμβάνονται οι δράστες των πλημμελημάτων και των κακουργημάτων που καταδικάστηκαν τελεσίδικα από τα κοινά ποινικά δικαστήρια, τα δικαστήρια ανηλίκων και τα στρατιωτικά δικαστήρια.
- Εμφανίζεται ηπιότερη σε σχέση με εκείνη της αστυνομίας.
- Ως μονάδα υπολογισμού για τη σύνταξη των στατιστικών πινάκων λαμβάνεται η ατομική καταδίκη.
  - Συνεπώς, οι περισσότερες ατομικές καταδίκες του ίδιου ατόμου εντός του ίδιου έτους υπολογίζονται χωριστά.
    - Αναντιστοιχία αριθμού καταδικασθέντων με τον αριθμό των φυσικών προσώπων.

Μέθοδοι μέτρησης της αφανούς εγκληματικότητας

- Έρευνες αυτοαναφερόμενης εγκληματικότητας, οι οποίες
  - απευθύνονται στο κοινό ως δράστη.
- Έρευνες (αυτοαναφερόμενης) θυματοποίησης, οι οποίες
  - απευθύνονται στο κοινό ως θύμα.
- Έρευνες που απευθύνονται στο κοινό ως τρίτο πρόσωπο, οι οποίες
  - κατά κανόνα δεν διεξάγονται αυτοτελώς αλλά σε συνδυασμό με έρευνες αυτοαναφερόμενης εγκληματικότητας ή θυματοποίησης.

Έρευνες Θυματοποίησης

- Κύριος στόχος η ανίχνευση της εγκληματογενούς διακινδύνευσης.
- Ερευνάται το μέγεθος και ο βαθμός του φόβου της θυματοποίησης.
  - Διαπίστωση της υποκειμενικής εγκληματικής επιβάρυνσης.
- Τα άτομα ερωτώνται σχετικά με τις εγκληματικές πράξεις που υπέστησαν, ανεξαρτήτως εάν αυτές γνωστοποιήθηκαν ή όχι στις αρμόδιες διωκτικές αρχές.

Έρευνες αυτο-αναφερόμενης εγκληματικής δραστηριότητας

- ❑ Λαμβάνουν χώρα σε τυχαίο δείγμα του πληθυσμού, το οποίο ερωτάται αν ήταν δράστης κάποιου εγκλήματος, ανεξαρτήτως εάν οι πράξεις έτυχαν της προσοχής των αρμόδιων αρχών.
- ❑ Συνήθως απευθύνονται σε νέους ανθρώπους (μαθητές, φοιτητές, στρατιώτες).

Μέτρηση της οικονομικής εγκληματικότητας (εμφανούς και αφανούς)

- Περιορισμένη γνώση σχετικά με την έκταση, δομή και εξέλιξη της οικονομικής εγκληματικότητας.
- Διάσταση σε σχέση με την ‘πραγματική’ οικονομική εγκληματικότητα, αλλά και με τη συμβατική.
- Δεν καταγράφονται τα οικονομικά εγκλήματα ως αυτοτελής κατηγορία στις εγκληματολογικές στατιστικές.
- Η ανάλυση της επίσημα βεβαιωμένης εγκληματικότητας αποκαλύπτει την αύξηση της θεατής εγκληματικότητας (λ.χ. εγκληματικότητας των δρόμων), ενώ η οικονομική εγκληματικότητα παραμένει αθέατη.
- Λόγω του εξανεμισμού της ιδιότητας του θύματος, στο πεδίο των οικονομικών εγκλημάτων, σπάνια επέρχεται η κινητοποίηση του μηχανισμού ποινικής δίωξης με πρωτοβουλία του θύματος.
  - Η θυματοποίηση λόγω της οικονομικής εγκληματικότητας είναι ένα σχετικά παραμελημένο πεδίο έρευνας.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

**Σας ευχαριστώ πολύ για την
προσοχή σας.**

Αγγελική Πιτσελά, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εγκληματολογίας-
Σωφρονιστικής

Βιβλιογραφία

- Αγγελική Γ. Πιτσελά, Η εγκληματολογική προσέγγιση του οικονομικού εγκλήματος, εκδ. Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2010.

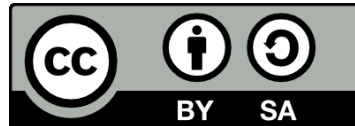
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, «Αγγελική Γ. Πιτσελά. Οικονομικό Ποινικό Δίκαιο. Ενότητα 3. Μέθοδοι μέτρησης της εγκληματικότητας». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS368/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

